DE ANCKER DER ZIELEN
Ofte
LYDENS TROOST,
Dat is/

Een stichtelijcke ende christelycke t'samenspraake tusschen de ghetrouwe Herder/ ende het verdruckte/ ende vertrede vee des Heerē/ over het Christelijck ende salich lijden der Christ ghelovighen nae de wille Godts. Om zijne H. waerheyt die na de God salicheyt is/ ende die Christelijcke vryheyt der Conscientien.

De Remonstransgesinde verdruckte Christenen ter Gou-de/Rotterdam Leyden/den Haghe/ende Alckmaer etc. Tot een vertroostelijck preservatijff toegheeygent. In drie delen verdeelt.

D'eerste deel.

Ghedruckt
Door Previlegie des Autheurs/ buyten Hollandt, Int verdruckte jaer ons Heeren ende salich-maker Jesus Christus festhien-hondert een ende twin-tich.

De Ancker der Zielen,

Ofte

LYDENS TROOST.

Dat is/

Een stichtelijcke ende Christelijcke t'samensprake tusschen de ghetrouwe Herder/ eñ het verdruckte vee des Heeren/ over het Christelijck ende salich lijden der Christ-ghelovigen na de wille Godts/ om zijne H. waerheyt die na de God salicheyt is/ ende Christelijcke vryheyt der Conscientie. De Remonstransgesinde/ Odrucke Christenen ter Goude/ Rotterdam/ Leyden/ den Haghe eñ Alckmaer/ etc. Tot een vertroostelijc preservatijff toegheeyghent.

Ghetrouwe Herder.

VV Aerom is u geslachte soo vervallen ende u gedaente soo mismaeckt/ o ghy volck des Heeren/ het schijnt dat de droefheyt die u ziele bevãgen heeft/ u herte overstolpt/ ende u geheel mismoedich ende troosteloos gemaeckt heeft/ alsoo dat het schijnt dat ghy ten eynde raet ende hoope zijt/ tot het welcken ghy gheen droefheyt (hoe billijck die zy) ende de oorsaecke desselfs hoe ghewichtich die zy/ in u ziele behoort plaetse te gheven/ want ghy behoort op den Heere te wachtẽ/ u te vertroosten in zijn beloften/ eñ onversaecht te zijn int lijden dat u de Heere (om u als inden oven der ellendẽ te beproeven) uyt Vaderlijcke liefde toe sent/ ende alsoo u ziele met gedult besittende/ verbeyden des Heeren tot dat hy comt/ ende u saecke recht doet: Lijdtsaemheyt is u in desen voor al nodich op dat ghy de welbehaghende/ heylige/ ende volmaeckte wille Godts ghedaen hebbende/ en u ziele in lijden gheheylicht hebbende/ de beloosten (daer toe ghy geroepen zijt) vercrygen meucht: En doch ghy geseghent geslacht des Heeren waerom en sult ghy u inden Heere niet vertroosten/ hoopende op zijn goedertierenheyt die eeuwich deurt/ want de oogẽ

des Heeren zijn over den ghenen die in zijne weghen wandelen/dat zijn die met een onergheliicke Conscientie ende een vrymoedich ende warachtich herte/inde vrymoedicheyt des Gheloofs ghereynicht zijnde vande quade conscientie leven/ houdende een onbeweghelijcke belijdenisse der hoope vande toecomende erve der heyligen in het licht/ende zijn ooren syn ontsloten over het gebedt dergener die nedrich van ghemoet zijn/reyn van herten/ ende arm van geeste/want zy sijn ryck inden geloove/ende erfgenamen des Coninckrijcke Godts/ laet het u dan niet vremt duncken als ghy (als) deur het vier beproeft wert/tot uwer beproevinge/als of u wat vremts off onbehoorlijcx ghescbiede/ontroert u daer niet te seer in/want het is genade by Godt als ghy lijdt om de gerechticheyt des Heeren / eñ Goddelijcke conscientie/ beminde ontvlucht het cruys des Heeren niet: Wāt die sulcx doē die zyn geen rechte kinderē Godts/maer bastaerden/in wien de liefde des weerelt is/alsoo zy de tegenwoordige weerelt lief hebbē/als door desselfs sorvuldichedē verstict sijnde naect haer nz als desselfs besoldinge te wetē de eeuwige doot eñ verdoemenisse/ maer die door het cruys des Heerē geoeffēt sijn over die is de vrede eñ Israels Godt/daerō verbreucht u daer in dz gy des lydēs Christi delachich zyt/op dz gy inde openbaringe zynderheerlyckheyt u meucht verblydē eñ verheugē/ wāt ist dat ghy indē name Christi versmaet wert/dz u tot salichz strect / daerom u loon sal groot zyn inde Heemelē/so ist dat de geest des Heerē op u rust/eñ daer mede gy versegelt zyt tot dē dach der verlossinge/ so veel u vyādē aengaet wel gelastert wert / maer so veel u aengaet geprese/dēwelcke sulcx ooc seer swaer sal vallē tē dage der opstādinge der rechtveerdigen/alsoe zy daer van sullen moeten reeckenschap geven den geenen die bereyt is te oordeelen nae de bescheydē raet Godts de levende ende doodē/de wyle het recht is by Godt dē genē die u verdruckē/verdruckinge te vergelden/ende u die verdruckt wert ruste als

die

die overste Herder der schapen verschynen sal/ende sal geopenbaert werden met zyne Hemelsche heyrcrachten/inde macht die hy van syn Vader ontfangen heeft/in Hemel ende op aerde/om wrake te doen over syne vyanden als met vlammigen viere/als die Godt niet recht en kennen/hoe wel zy dat roemen metten monde: want zy nae haer Goddeloose leere onbequaem zyn tot eenich goet/ende gestadelyck geneycht tot alle quaet/ende sulcx het Evangelium des Soons Gods niz gehoorsaem en zyn/ende daerom als dan sullen de straffe lydē vā Godts rechtveerdich oordeel als tē dage der ontdeckinge des toorns ende oordeel des Heeren/namentlyck de eeuwige verderving e van den aengesichte des Heeren/ende van de eerlychcyt zyner macht/als hy comen sal om vereert te worden in zyne heylige/eñ wonderbaer te werdē in alle syne gelovigē.

Godts verdruckte Volck.

OCh seer waerde ende trouwe dienaer des (Heerē die u leven niet dierbaer en hout voor de name des Heeren/ tredende voor de holē ende maeckende u ten tuyne om het huys des Heeren/stryde nde inden stryt aenden dage des Heeren) ic geve u selven te bedencken of de oorsaecke van myn treuren ende wanhopende clachten geringh of gemeen zy/want noch daghelyckx overladen myn myn vyanden (als een ghaladen schip) met rechtveerdige oorsaecken vā nieuwe sucht clachtē/ aenwassende droefheyt/eñ versche tranen/die de selve (als met bloedighe sweet druppelen uyt het binnenste myner ziele met force ende ghewelt de wanckelbaerste bloetwapenen der Tyrannen) als uyt een wynpersse uyt drucken/daeromme net ic myn legher met myne tranen/ende schreye soo hert dat myn de trannen over myn kinnebacken loope/ende myn oogen vlieten als traen aderē/ want myn hooft is vol waters der droefheyt/ende myn ziele is vol jammers der elenden / eñ op dat seer lieve ende waerde vriendt Godts tot een onsterffelycke gedachtenisse de selve oorsaecke allen volckeren mach bekent

 werden/

werden/ zoo ſal ic ten dienſte van de verdꝛuckt cruyſ-kercke
des Heeren deſelve met alle hare omſtandicheдẽ wijtloopich
verhalen/ende mijne Kinders tot een teſtament na laten.

Jck die (als de Kinderen Sions) placht den goude gelijck
te zijn/nu de aerde vaten gelijck ghemaeckt ben die een Pot-
backer maect wiens Naſarey reynder plaghen te ſijn dan de
ſneu/eñ claerder dan de melc/en gelyc mijn geſtalte roder plac
te ſijn dan coꝛael/ende mijn aenſien als Zaphir/nu daerente-
gen mijn geſtlate zo doncker is vã ſwarticheyt/datmẽ mijn
opter ſtraten des Heeren qualijc kent/want ick ben verbꝛant
vande Sonne inde hitte des daechs inde ſtydt ende dach des
Heeren/inde welcke ic met het bloet mijner ziele eñ het merch
mijnes herte vooꝛ Godts eere eñ mijner conſcientie vꝛyheyt
tegens deſer harde verwoede/ende wꝛevelmoedige verſtooꝛ-
ders eñ vervolgers van gods heylige waerh; die na de Godt-
ſalicheyt is/eñ de vꝛyheyt beyde des Vaderlants (vꝛy geſtre-
den dooꝛ het bloet eñ ſweet onſer vooꝛoudereẽ) als des Chꝛiſ-
telijcke Godtſdienſt/bevꝛyt eñ gerantſoent dooꝛ het onſchul-
dich bloet des onbevlechten Lams Godts onſen Heere Jeſu
Chꝛiſto/met geeſtelijcke wapenẽ/met verſchꝛickelijcke ſmer-
ten eñ wedom ſeer lange tijt hebbe moeten ſtryden / eñ noch
ſtryde/ daer dooꝛ mijn ziele met het onſchuldich bloet mijner
Kinderẽ ſeer ongeluckelijc bedwelmt/eñ als met die vloetgol
ven der ruyſſchende wateren der ellendẽ genoechſaem bedol-
vẽ is/daerom hanght mijn huyt aen mijne beenderẽ die zoo
doꝛe zijn als een hout/eñ mijn ziele is als een uytgedꝛoocht
Lant dat dooꝛ gebꝛec vã waterdouw' onvꝛuchtbaer is/ mijn
herte cleeft mijn aenden lyve/dat mijn de beenen zitteren aen
mijnen lyve/want ic ben nu een ſpotliet op de wegen gewoꝛ-
den/tot den welcken geſeyt wert/waer is nu de trooſter die u
helpen ſal/eñ uwe Godt daer ghy op vertrouwt/laet ons ſien
ſeggẽ zy of zy na haer ydel roem in harẽ noot(die zy recht veer-
dicg lydẽ)ſullẽ vertrooſt eñ verſterct woꝛden:ic ben eẽ als uyt
vaechſel eñ uytwoꝛpſel der weerelt/onder allen volckeren ge-
woꝛden

woordē/ ende als eertijts de ware Christenē vāde ongeloovi=
gen heydenē (so tot verschoningen vā haere eygē grouwelen/
als uyt haet des waren Christelijckē Godtsdienst / met veel
vergruwelijcke lasteringē vā Godtlastelrijcke leere/als god=
loose Ceremonie offerhandē/eñ bloetschendinge/ mishādelin
gen (in haer heymelijcke by een comstē te gebruyckē) valsche=
lijc besculdicht eñ beswaert wierden dat de voornaemste ghe=
sochte oorsaecke haerder vervolginge was / soo gaet het me=
mijn nu mede/ want het gene mijn vyanden selfs gevoelen
eñ dat sy uyt vreese vā ongunst vā haer volc (dat gaerne Leer
aers hoort naer haer de ooren jeucken) niet en durven als met
vermomde treeckē eñ boose bewimpelinge somwyle voorstel
len/ daer mede becladden eñ beswarē sy mijn getrouwe Die=
naers/ ende het wert gelooft eñ werdē daerō seer hatelijc ver=
volcht/ ja met een doodelijcke vyantschap verspiet/ gelastert/
bespronghē/ eñ benaut/ eñ die wtnuytende boosheden / bloet=
schādē eñ alderhāde grouwelijcke schelmstuckē die sy daghe=
lijcx selfs gierichlijc bedryvē daer mede hoe wel sonder schijn
vā waerhz beswarē sy mijn/ eñ het wert meestendeel gelooft
eñ ic wert daerō in mijn bā eñ bandē te meer beswaert/ eñ ge=
lijc eertijts te Antiochiē de blotē naem der christenē die noch=
tans soo Tortullianus te recht seyt geen schult heeft/ so hate=
lijc was als voor die tyt ter selver plaetse de drymoedige bely
denisse des Christelijckē geloofs/ angenaē eñ liefgetal/ so gaet
het als nu oec tegē myn door het toedoē vā een hoop Epicu=
rische eñ Atheistiche woeste/ dulsinnige eñ barbarische Men=
schē/ die so het schynt noch Godt noch duyvel vreesen/ eñ noch
helle noch hemel geloven/ wāt sy hebben mette helle een ver=
bont/ eñ met de door een verstāt gemaect/ om haer voorde toe
comende toorn eñ wrake des Heerē doch te vergeefts te ver=
bergē/ al myn cieraet is myn ontnomē eñ het superfel myns
maechdelijcke eere is myn mz gewelt ontruct/ mz het ontschul
dich bloet der rechtveerdigē besoetelt synde/ dies ic ben vol jā=
mers eñ becōmernisse nacht eñ dach/ myn vertrouste eñ God
vruchtich=   ste

Te wetē dat sy eē Esels hooft aenbadē haer kinders dooden ende es selfs bloet droncké. dat sy met den anderen in haer by een cōsten haer vleesche lijcken vermengden. dat sy leerden datter een drie hoofdigē Godt was. dat Godt selfs een mensche eñ voor de Menschen gestorven was.

Tortuliānus in syn verantwoordinge voor de Christenen.

ste voester Heer/ende raetsman is te ontijde door het bloetsuchtich swaert der Ammoniters ontschuldich verworcht/ mijn verstandichste by raden zijn ten deel seer onwettelijc wt haer rechtveerdighe staet ghestooten/ten deele met confiscatie ten deele met ban/ende ten deele met banden/met een vast bemuerde wacht/o nauwe sloten des onrechts inde Karker der droeffenisse bewaect sijnde seer nau beswaert ende vervolcht/ mijn Kinders zijn gevãckelijc onder dẽ vyãdẽ hãdẽ (als onder Nebucad'neser) naer Babel henen ghevoert/mijn Tempel leyt woest/ende die een beed'huys des Heeren placht te sijn is tot een moortcuyl/ende een wisselbanck der coopluydẽ gemaeckt/mijn weghen zijn eensaem/mijn woninghe is onseker/eñ ick worde allenthalvẽ deur Fielen eñ guyten/ vleyende ende vermonde Mignons der bloetschendighe Tyrannẽ verspiet/vervolcht/ende benaut/ja by alle onnutte/bespottelijcke ende gheringhe dinghen vergheleecken/ende waerdich geacht/ja dat meer is men derft wel stoutelijcken eñ seer vermeetelijcken sich verseckeren dat in corten tijt mijn erfdeel(die nochtans een vruchtbare plantinghe des Heeren is)met tacken ende wortel soo sal uytgheroept sijn/datmen gelt sal gheven om die plaetsche van haer woninge te besien/hy die mijn ziele lieff heeft ende daer ick ghestadelijck na soecke is mijn ontweken/ende soo ick uyt mijn bedde nu cortelinghe opstõt om hem te soeckẽ/langhs de wegen des Heeren/daer na mijn ziele verlanght als een herte na versch water/soo ist dat de wachters der Stat quamẽ eñ namẽ mijn mijn sluyer/eñ gaven myn wonden die doodelijc eñ seer smartelijc zijn/is het dan vremt/ende sonder alle reden dat ick soo beyranght/zoo beducht/so bedroeft/eñ mismoedich bẽ/te meer om dz Israel zoo swaerlijck ghewont is / Sion zoo verwoest is / Christi rock zoo aen reten en spleten verdeylt is/de scheure Josephs zoo aenwast / Juda zoo verstockt is / het huys Jacobs zoo verstropt eñ Beniamin zoo wredelijck vã zijn eygen vleesch

ende

Het misterye vã de onarscisme eñ penersisme wettẽ. volgende d'aertsche ghesinde Aphtyophels bloetsuchtich raet.

maer let hier op non semper pendebit interlatrones Christus, resurget aliquando cruysifixa Veritas.

De gheméene wanckelbare/eñ vruchteloose dreyghemente der Tyrannen.

ende bloet beſtreden ende beſwaert wert / de rechtveerdighen Abel van Caim zoo moordadich vervolcht/ Jacob van Eſau benydt/ en die Chreſtelijck dit ſoecken te weren Doodtlijck ghehaet ende vervolcht werden ende ſulcx allenthalven verdriet/ancxt/benautheyt/ende ellende ghespeurt eñ bevonden wert ende niet dan de hoochſte onruſt voor mijn ende myn lieve ende ghetrouwe bondghenoten (die den Heere oprechtelijck vreeſen ende op zyn goedertierentheyt hoopen) voor hãden is/ ende dat myn het meeſte verdriet aendoet dat is/ dat myn vyanden ſoo vrolijck zyn over myn ongheval/ en houdē vierfeeſten over myn verſtotinghe/ende ellende doorde hant des Heeren/ om myn ſonden die ick voor deſen zoo onbedachtelijck ende geplich bedreven hebbe myn toe ghesonden/ daer om heeft mijn de Heere in zyn toorne verworcht/ en in zyn rechtveerdich oordeel voor een corte tijt uyt het verbont zyner liefde ver weſē/op dat hy het lieffelijck aenſchyn zyner goedertierentheydt die eeuwich deur / voor een tyt als achter de gardijnen der wolcken verberghende van myn aftrecken ſoude/ om myn te yveriegher in boetveerdicheyt/ te naerſtigher in Godtſdienſticheyt/ ende te beweechlijcker in Godtſalicheydt te maecken daerom ſmeeckt myn belemmerde toghe/ met een ſeer bedroefde ſtemme tot Godt de Heere aldus.

Maer let hier op ante fores letas moesta caterva sedet.

Een Liedt/ op de ſtemme: Het was een Boer etc.

Ghetrouwe Godt/ en Vader goet/
Myn ſonden wilt vergheven/ vergheven/
Mijn ſonden groot in overvloet/
De oorſaeck van myn teghenſpoet/
Soo crycht myn ziel nieuw leven.

Ghy treckt mijn wil uyt d'ſlavernyе/
Des ſondts ghebruyck/ en treecken/ en treecken/
Op dat ick nu ghemaeckt zoo vry/
Sou myden booſheydts Heerſchappey/
En dwinghen myn ghebreken.

Maer Heer het vleesch heeft myn verstickt/
De dienstbaerheydt der sonden/ der sonden/
Des Weerelts boogh die heeft ghemickt
Op mijn ziel en die verklijckt/
Gheneest mijn sondich wonden.
k'Belove u / o Vader goet/
Ick sal voort aen wel leven wel leven/
Niet als voor desen/doen t'ghemoet
Der sonden lusten/heeft ghevoet/
Door s'Weerelts lieffd' verghegeven.
Een nieu hert/en ghewissen Geest
Vol boet, en deucht/wilt senden/ wilt senden/
Soo wert o Heer van minst en meest/
Van mijn ghesin u Wet ghevreest/
Dies u ghesicht wilt wenden.
O Vader aller goedicheyt/
O trooster der medooghen medooghen/
Toont langher gheen afkericheydt/
Maer u groote barmhertichepdt/
Door,t soet ghesicht uws ooghen.
Verstaelt mijn hert met lijdtsaemheydt
Int heylich cruys, uws Kercke/ uws Kercke/
Op dat ick uwe goedicheydt/
En uwe wijs rechvaerdicheydt/
In myne tucht, mach mercken.

F I N I S.

Ghetrouwen Herder.

O lieve en waert volc des Heeren (die de H. Geest een Stadt noemt/op een hooge berch verheven int gesichte des hemels om op u noot te letten) wilt doch met een verstaelt herte lijt= samelijc het h. cruys des Heeren gewillich wt staē eñ volden ren/want het sal Godt tot eeren streckē u tot salichept gedijē ghy en ontfāgt in desē niet dat vremt of onbehoorlijc is/ uwe sonden

sonden hebbē sulcr wel verdient/en Godts Vaderlijcke liefde om u beneffens andere h. mannē Godts, inde oeffeninge zyne h. waerheyt te tuchtigen, heeft sulcx nodich vervordert op dat de rechtsinnige onder u bekent werdē / waerom wilt ghy dan mismoedich zijn, te meer nadien sulcx een mercklijc teeckenis des ongedults misvertrou, eñ murmureering / tegens de Vaderlijcke castijdinge des Heeren, dat vermits geen geringe sonde en is, ende merckelijc verhoont dat die sulcx doet geen recht Kint des Heeren, maer een bastaert is / soo ist oock dat Godt de Heere int oude Testament / om de selve misdaet menich duysent zielen in zijnen toorne verslagen eñ vande erve der beloofte int beloofde lant berooft heeft, grypt dā moet eñ lust in dat lijdē dat ghy met soo veel H. Prophetē, Leeraren, ende Martelaers des Heerē gemeen hebt / eñ daer door ghy den beelde des Sions Godts inde hope der toecomende Heerlijcheyt gelijcformich wert / wāt also seyt de Heere J. C. hebbense my vervolcht / eñ die voor u geweest syn, eñ so de H. Apostel Jac. seyt / die inden name de Heeren gesproken heeft gy hebt seyt hy de verdraechsaēheyt Jobs gehoort / eñ gy hebt het eynde des Heerē gesien / wāt de Heere is seer barmhertich eñ medelijdich, so u de weerelt haet (seyt de Heere J. C.) eñ vervolcht so gedenct dat sy my eerst vervolcht eñ gehaet heeft, eñ my noch de Vader niet en kennē, wāt als de H. Apost. Joan. seyt de weerelt is int bose gelegen eñ als Jac. seyt een vyādinne Godts, niet uyt de Vader / maer uyt haer selven is / ende met haer Goddese begeerlijchedē / de begeerlijcheyt der oogen des vleeschs, eñ de groatsheyt des levens, vergaē sal inder eeuwichz gedenct daer benevē, hoe dat Godt de Heere den genē die hy lief heeft (op datse met de werelt niet verlorē soudē gae) genadelijc castijt / dat sulcx een gewis merckteecken is / dat wy daer deur inde anneminge vā godts kinderē werdē ingeheylicht, eñ bevestiecht / eñ wordē daer deur inde vastichz des vertrouwēs de seekerhz des gelofs / eñ volstādige lijtsaēhz in het

cruys des Heeren/als inden oven der ellende beproeft/ en ge-
3. toest werde en werde also inde hope der erve der heylighen in
het licht meer ende meer inghelyft: Daerom o ghy volck des
aldechoochsten soo ist van node dat ghy het cruys des Heere
naer het exempel onses Heeren die de wech/ de waerheyt ende
4. t'leven is ende voor u ten exempel syn lyden wt geleden heeft
voorsichtich cloeckmoedich/ en volstandich/ verdraecht hem
als den leydsman ende volmaecker des gheloofts / met ver-
5. saeckinghe van uwe aen legghende sonden/ om den stryt des
Heeren u uyt voorsaecken voorseyt/ met versaeckinghe uwes
selfs ende de dagelijcse op neminge van het h. cruys des Hee-
ren/ gehoorsamelijck navolgende/ zo sult ghy daer deur uwe
verkiesinge ter salicheyt alsoo versterken/ dat u den inganck
in het eeuwich Coninckrijck des Soons Godts rijckelijck
toe gedient sal werden want die volstandich blyft tot de eyn-
1. de toe seyt de Heere Jesu Christi die sal salich werden: want
wy zijn syns deelachtich zoo wy de hoope des vertrouwens
(seyt den H. Apostel/ tot den Hebreen) tot den eynde toe sterck
2. behouden alzo het Coninckrijc der hemelen gewelt lyt/ ende
de geweldige te wete door lijtsaemheyt des lydens dat in ne-
men sullen/ om da dit gewicht en heylsaem werc ten dienste
des Heeren ende bevorderinge uwer salicheyt by de handt te
3. neme/ so moet ghy gewillich Vader/ Moeder Suster/ Broe-
der en al dat tijdelijck ende lichamelijck is om de name des
Heeren verlaten/ want zoo onsen Heere Jesus Christus seyt/
die de selve niet en haet (dat is minder lieff heeft) om sijns
naems wille dat die he niet waerdich is noch zyn descipel ca
zyn/ daerom om hem selven hier toe voorsichtelijcke te bereyden om ons alsoo ledich te maecken van de voornaemste hin-
deren sonder palen ende beletselen in desen soo moeten wy ons selven/
dat is ons weerelts ende vleeschesinde lusten/ aengaende de
sorchvuldicheden gemack ende liefde deses levens versaecke/
om alzoo te verwachten de salige hoope/ en de verschijninghe
der eer-

Waerom Paulus seyt/ dat niet veele Edele en rijcke ver coren sijn/ etc.

der eerlijchept des grooten Godts ende onses Heeren Jesu Christi/ want als onse Heere Jesu Christus te recht seydt wy en connen gheen twee Heeren (die namentlijck tegenstrydich van wille zyn) Godt ende den Mammon te ghelijcke dienen/ want men sal den eenen haten ende den anderen liefhebben/ ende den eenen aenhanghen ende den anderen verlaten / ende ghelijck Augustinus seer wel seyt nadien Godt de Heere als die beyde macht over ziel ende lichaem heeft / eñ beyde deselve doch onderschydelijck om zijnen Sone Jesu Christo/ met de hemelsche erve ghesegent ende ghebenedijt heeft/ moet hem nae beyden volcomentlijck ende alleen ende niet verdeylt geeert ende gedient werd/ om also hē beyde Gode almachtich die tot een heylich eñ welrieckende offerhãde in Jesu Christo op gheoffert te werden/ om alzoo te beproeven welcke daer zy sijn heyligh volmaeckten ende salichmakende wille te weten onse heylmakinghe/ om niet meer het voornemen deses weerelts ghelijck te werden/ maer verandert in de vernieuwinge des ghemoets/ de heylichept des levens in Godts vreese voltreckende/ om alzoo met Godt almachtich in zyn Sone vereenicht te werden/ wiens Bloet ons dan suyvert van alle onse sonden/ wãt daer door hē alleenlijc als een ware ende levende wijngaertranck als deur den ware gheloove sonder de welcke niemant in hem can zijn gheluckSalich inghelijft werden ende alzoo deur hem tot den Vader gaen.

Waerom den jongelingh om zyn goets wille Christum niet nae en volchde.

Die zijn hant aen de ploech slaet/ eñ te rugge siet waer om hy niet bequaem is ten Coninckrijcke Gods.

Ende om inden desen ghehoorsaemlijck/ tuchtelijck/ ende Godtvruchtelijck te handelen/ zoo moeten wy Godt de Heere/ noch tijt/ nach mare/ noch middel der verlossinghe voorschryven/ want boven dien / dat sulcx een blijckelijck merckteeckē is des ongheloofs/ ende ongedults / so gheeft sulcx ooc merckelijc te kennen dat wy alsoo doende/ onselven lichtelijc hier in connen ende oock dickwils vergrypē/ dat wy nae geē verlossinghe en arbeyden die Gode ter eeren/ voor zijn waerheyt dienstich/ eñ ons ter salichept nodich is/ sonder de welcke wy

Waerom Christus seght dat

ke wy int minste na geen verlossinge des lijdens behooren te verlangen/nochte pogen/want doorde roede des Heeren/noch niet bequamelijc genoech getuchticht sijnde, soo is onse ziele niet bequaem om de verlossinge onser ellende gelucsalich (daer wy alleen op moeten sien) te herberghen/ ende in plaetse van Godts genade/na zijn beloofte op hem gewacht/ende op sijn goedertierenhz gehoopt hebbende, so sullē veelich (so doende) met de ongehoorsame Joden de straffe/en des Heeren toorne tegens ons verwecken/sulcx ons oock in desen / noch op ons eygen cracht/stercste, ende gerechticheydt (die doch geene is) noch op den vleesschelijcken arm niet moeten verlaten / maer alleen op de Heere vastelijc vertrouwen ende hoopen / als die alleen onse stercte/macht ende gerechticheyt is, eñ sulcx in desē niet vleesscli jcke wapenen, maer geestelijcke/ die machtich na Gode zyn/om de stercte te neder te legghen, eñ de gedachten der menschen gevangen te leggen/onder de ghehoorsaemheyt onses Heeren J. C. inden Heere bewapent/ als met alle wapenen Godts cloeckmoedich ende Christelijcx naect ende weereloos moeten stryden/te meer is dit bedenckelijc om dz de sake daerom wy lijdē, om reden voorseyt/de sake des Heeren is, die dan de verlossinge desselfs lyden (ter bequamer tijt moet bevolen zyn/ die sulcx naer sijn beloften (die in onse H. Jesu Christo ja ende amen zyn) ten eynde voorseyt/ wel uytmaken sal. hier by ghevoecht dat onsē Heere Christus Jesus ons leert/dat als wy syn hemelsche Vader in sijnen name willen aenroepen/dat wy dat niet na ons sinnelijcheyt/ maer na zijns Vaders wille sullē doen/zoo moet dan onse boose ende onbesnoyde wille/Godes wille in desē ende in andere diergelijcke saken (als de heylighe Propheet David in zijn Psalmē ghetuycht) onderdanichlijcx onder worpen zyn / alleen willenne dat Godt wil en ghebiet/ende niet willende dat hy niet en wil ende verbiet/op dat ons wille met Godts wille vereenicht zynde, de warachtighe vreede des herten door Godts

Geest

Gheest in ons ghewracht/ wy in Godts liefde inghewortelt/ en in de hoochste gheluckſalichept onſee zielen alzoo moghen verſeeckert ende verſterct werden/ op dat anderſins teghens ons niet en gelde dat de heylighe Geeſt des Heeren elders ge tuycht ghy begheert ende en hebt niet/ ghy begheert vrnelijck ende en cont niet kryghen/ ghy bidt ende ontfanght niet/ daer om dat ghy qualijck bidt/ om dat ghyt in uwe wellusten ver= doen ſout.

Als wy ons in deſen nae de heylighe wille des Heeren (die ter ſalichept streckt) lijdtſamelijck ghedraghen/ zoo bereyden wy ons bequamelijck (heylighende de Heere in ons herte) om van de hoope des geloofs die in ons is onſe Heere Jeſu Chriſ= to voor het cromme ende verdrayde gheſlachte des weerelts te belyden het welcke zoo wy vrymoedich/ ghewillich/ ende volſtãdich na den Heere/ doen ſo ſal de ſelve onſe Heere Jeſus Chriſtus ons oock ten daghe der openbaringhe zijner Heer lijchept/ inde opſtandinghe der rechtveerdighen/ voor ſijn he melſche Vader/ ende zijn heylighe Enghelen ter ſalichept be= lijden/ doch zoo wy hem al hier/ uyt vreeſe der Menſchen/ oft uyt dierghelijcke vleeſſelijcke inſichten/ verſaken/ zoo ſal hy ons alſdan oock zoo hy ons dreyght verſaken/ want de Hee= re verlaet alle ziele die hem verlaet/ ende van gherechtichept afwijcken: Daerom moeten wy in deſen niet vreeſen/ die ge= ne die alleen het lichaem (dat doch van natuerẽ ſterven moet) dooden connen/ maer veel meer die gene die machtich is/ beyde ziel ende lijff of te verderven/ nae zijn gherechtichept/ of ſa= lichlijck te behouden nae zijn ghenade/ in die gheene nament lijc die prijs/ eere/ eñ onverderffelijchept geſocht/ en indẽ geeſt geſaeyt hebben ter ſalichept/ ofte die de waerhept in onwaer= hept verandert eñ de genade Godts die haer ter ſalichept no= de/ verſtootẽ hebbẽ ter verdoemeniſſe/ want als de bloetſuch= tige Tyrannie u om de waerhz des heerẽ het leven/ benomen heeft/ ſo leeft gy doch ſeeckerlyc eñ waerlyc/ tewetẽ in hẽ die d'op ſtandinghe

standinghe der dooden is/ende sulck een doot is u tot salic=
heyt/ want salich seyt de heylighe Gheest zijn de doodē die in
den Heere sterven/ende die is u als de deurtochte eñ inganck
des eeuwech levens daer ooch die alhier na de weerelt leven/
waerlijck doot zijn/ om dat zy van het leven der zielen (door
het welcke het lichaem zijn beweginghe als de Mane vande
Sonne zijn licht schept of ontfangt) beroofr zijn/ten welcken
insicht onsen Heere Jesus Christus seer wel seyt/dat die zyn le
ven sal willen behouden/dat het die verliesen sal/ ende dat die
het verliest om zyns naems wille / dat het die behouden sal:
Want het blyft in Gode almachtich door hem totten grootē
dach des oordeels verburghen/ want als deselve onsen Heere
Jesu Christus seyt/als des menschen ziele verlooren is / wat
sal hy gheven om die te verlossen: Daerom o ghy beminde
des Heeren laet ons de woordē Christi voor het boose overspe
lighe ende sondich gheslacht des boose weerelt ons niet scha=
men/op dat hy ons oock niet en schame/als hy comen sal met
zijne heylighe Enghelen/in de heerlijcheydt zijns Vaders/
want soo yemandt hem wil na volghen/moet dagheliicx zyn
cruys op hem nemen/ende zyn leven (als die daghelijckx ter
slachtinghe toegheeyghent is) niet dierbaer houden voor de
name des Heerē/te meer moet ghy hier in versterct zijn/wāt
de castijdinghe des Heeren naeckt/den ghheenen die haer daer
deur lijtsamelijcken laten oeffenen/wijs ende verstandich na
Godt/om alzoo op haer wtersten souden inde oeffeninge van
ware heylijcheyt/ende Godtsalicheyt (als ofte zy dadelijckx
naer haer Hemels Vaderlant souden reysē) ernstelijcte dencken
ken doet haer oock meer / ende meer inde salichmaeckende
wijsheyt des Heeren/tot vervorderinge der salicheyt/vervor
deren haer verkiesinghe versterckcn ende maeckt haar dage
lijckx moediger om de weerelt met haer Goddeloose begeer=
lyckheden versaken/te bestryden/ende alzoo cruysighen/ het
vleesch met zijn bewighinghe haer ziele ende herte Godt die
Heere

Heere tot een H. Tempel des Geestes / als levende stenē ge-
bout op het geestelijc Sion des Heerē/als Godts eygendom
eñ eygen volck/heylichlijck toe te eygenen / van welcke wijs-
heyt, den heyligen Psalmist aldus seyt/Heere tuchticht mijn
op dat ick wijs ende verstandich werdē, de heylighen Apost.
Paulus dat wy moeten dwaes sijn inde weerelt/om wijs na
Godt te zijn/ende dat Godt gelieft heeft/door een dwase Pre-
dicatie zijn volck salich te maecken/eñ dat Godt niet veel rijc-
ke/noch Edele/maer het dwase deses weerelts vercoorē heeft
ende waer voor onse Heere Jesu Christi zyn hemelsche Vader
aldus danct/als hy seyt/ic dancke u Vader/Heere des hemels
ende der aerden/dat ghy dese dinghen voor de wijse ende ver
standighe (te weten/des weerelts) verborgē hebt eñ hebt die
den cleynen (dat is/die wijs na Godt zijn) gheopenbaert.

Lijdt dan verdruckinghe/als een goede ende cloeckmoedi-
ghe chrijsknecht des Heeren/voor de name ende waerheydt
des Heeren/zoo sult ghy daer nae / als ghy wt veele verdruc-
kinghe sult gecomen zijn / met de croone der Heerlijcheyt be-
ghenadicht werden/want ist dat ghy kinderen Godts zijt/
ghelijck ghy zijt/soo syt ghy erffghenamen Godts/ende me
de erffgenamen Christi/zoo verre ghy met hem lyt/ om met
hem verheerlijckt te worden.

Laet het u dan niet vremt gheven/als de Heere u met zyn
Vaderlijcke handt/te huys soeckt/want daer deur openbaert
Godt de Heere zijn sonderlinghe Vaderlijcke sorghe over u /
op dat ghy niet sonder castijdinge zynde/die u mede genootē
onderworpen zyn/u met de boose weerelt teghens den Heere
niet en sout besondighen: want het is niet dan te warachtich
dat de heylighe Propheet David t seyt (eñ de daghelijcksche
ondervinghe leert sulcx oock) dat het het stercke beenen zijn
die de weelde (wiens baermoeder de sondelijcke wellusticheyt
deses levens is) connen draghen/want daer deur geschiedt
het gemeenlijck dat de godloose menschen/die pruysschen als

een vetten balgh / eñ wiens redenen hier op der Aerden als Goddelijcke Oraculen moeten gelden / deur ghewoonte van sulck een manier van levẽ de goedertierenheydt Godts / die haer tot bekeringhe noodicht verachtẽ/haer selven een schat des toorns versamelẽ/ten daghe des toorns ende der ontdeckinge des rechtveerdighẽ oordeel Godts / niet sonder reden seyt de wijseman dat de castijdinghe des Heerẽ/ tucht/ leert / ende heyl baert/den genen namentlijc/die haer daer deur na de heylige wille des Heerẽ laten tuchten / een der ouden heeft seer wel geseyt/dat de geessel des Heerẽ de bequaemste opwecker der sonden is/inde welcke (seyt hy) wy lichtelijc anders al woelende souden blyven liggen/is het selfs niet wel redẽ/dat de Heere ons somwijlen alzoo te huys soeckt/op dat wy ernstelijck op hem souden leeren achtnemen/want doch onse vleesschelijcke Vaders hebben macht ons te castijden/ende wy vreesen haer/hoe veel te meer moeten wy Godt den Heere (alsdan) vresen/die de Vader der lichten is/vande welcke alle goede gaven / eñ volmaeckte giften neder dalen/ende die den zijnen alleenlijc wt liefde van haer salicheyt (ende dat) genadelijc castijdt/daer doch onse vleesselijcke Vaders ons dickwils / naer haer goet duncken eñ ongetemperde gramschapcastyden/eñ wy moetent lydtsamentlijcken verdragen/het is wel waer alle castydinge/als zy tegenwoordich is/en schijn geen vreuchde te zyn/maer enckel droefheyt/smarte/ende martelrie/maer doch daer na geeft zy vreedsaem vruchten der gerechticheydt (gelijc de wysheyt die van boven comt die hemels eñ Goddelijc is) den genen die daer deur geoeffent zyn/ de ervarentheyt leert immers sulcx/dat niet weynich menschen om een handt vol vreuchde (zoomen seyt) tegenieten/of een weynich gemac deses tytelijc eñ ellendigẽ levens ongeloffelijcke moeyte / pyn perykel/eñ swaericheden wtstaen/daer van dat gemeen spreecwoort comt/Imtigerextiemos currit mercator ad Iudos, per neere panperienfugiens,perfaxerignes,eñ alsdan overcomt

comt de selve noch dickwils de waerheyt deses spreecwoorts Pour vn plaisir Milledoleurs, sulcx zyn dan daer door zo veel te ongeluckiger zyn daer na, als zy van te vooren te yveriger waren, om die wanckelbare vreucht te genietẽ. ia selver midden inde selve vreucht/wat ghéluc genietẽ zy anders als nadẽ lichame, tot verderdinghe der zielẽ, eñ verswackinge des lichaemlijcken leden. sullen wy dan niet om de eeuwichblyvende eñ salichmakeñ vreucht des eeuwichgẽ levens (die noyt ooge ghesien en heeft, noyt oore ghehoort en heeft, noch opt in des menschen herte gecomẽ is) een weynich pijns/ droefhz/ moeyten eñ versmaetheydt wtstaẽ/ eñ dat selfs om Godts eere/ eñ waerheyt/ eñ ons eyghẽ salicheyt/ daer wy doch sien dat selfs die Goddeloose (die uyt het Coninckrijc der hemelẽ sullẽ wt geslotẽ wordẽ) dicwils in dese werelt/ inde toorne des Heeren zo hart angetast eñ gestraft werdẽ/ eñ daer wy doch in allen geval eens moetẽ stervẽ nade nateure deses levẽs, eñ sulcx hier maer gasten eñ vremdelinghẽ zyn/ die al hier gheen blyvende plaetsche hebbende inden lichame wtwoonen van den Heere/ eñ daer doch dese onse vleesselijcke tabernakel haest vergaẽ sal op dat wy metten hemelschen tabernakel becleedt werdẽ, om alzo den verheerlijcktẽ lichame onses Heeren Jesu Christi gelijcformich te werdẽ, sullẽ wy dan ons alhier aen dit tijdelijc verganckelijc, eñ zo periculeuse goet deses tijdelijcken levens met de dwase maechdẽ staen vergapẽ, eñ door de lieflijck schyneñ gequeelde Cirenen begoochgelde melodye/ tot ons eeuwich verderf, ons laten betoverẽ eñ begoochelẽ, om doch als met Tantalo, na een onseeckere vreucht smakeloos te haken/ dat zy verre/ sullẽ wy niet veel liever de tijt des levẽs (te meer om dat de dagen boos sijn) bequamelijc wt coopẽ/ om met de wijse maechden, tegens de comste onses gheestelijckẽ Bruydegoms olie in ons lampen te hebben/ omgoordende onse lendenen met waerheyt/ende soberheyt, teghens den aenghenamen dach des Heerẽ, om alsdan niet ledich bevondẽ te wordẽ/

 beso r=

besorghende/niet dat op der aerden is/want dat de aerde toe comt/maer dat boven in de hemelen is/door onse Heere Jesu Christi (naer dat hy zyn ziele/door lijden ende lijdtsaemheyt ons ten exempel ende oorsaecke der salicheyt gheheylicht heeft inde beloofde heerlicheyt verheven is/zittende aen de rechter handt zyns hemelschen Vaders/daer doch in allen ghevalle/ al het lyden deses levens/hoe langduerich ende swaer het ooc mach zyn/int minsten niet mach vergheleecken werden by de heerlijckheyt/die hier naer aenden waren gheloovighen zal geopenbaert werdē/wātmen aldaer Godt selfs sal aenschouwen/ghelijck hy is/van aenghesichten tot aenghesichten / in volmaeckte vreucht der zielen/ende zyn lieve Sone onsen Heere Jesu Christi/als het onbevleckte Lam Godts/ dat voor de sonden des ganschen weerelts gheslacht is / sullen zien zitten op den throon zyns Vaders/ende heerschen met Goddelijcke macht/eere ende vreese/als de Sonne der gherechticheyt/door Goddelijcke glans/den throon des hemels bestraellende/soo dat daer Sonne/noch mane/meer en schynē sal/honger/noch dorst meer en gevoelt/noch het onderscheijt vā dach eñ nacht aldaer meer gesien / noch de clacht der ellende meer gehoort/ sullen werden/want daer alles is vol vreuchde ende hemelsche melodye sonder eynde/ende mate/want hy als de Leeu Juda het boeck met de seven segelen door de kracht zijns doodts / en weder opstandinge opgebroocken/ende alzoo het geweldt des doots overwonnē/het rijcke des Satans te niet gemaect ende de helle een vergijft/ende de doot een pest geworden/zijn de op den saligen throon der hemelscher heerlijcheyt/als onsē gheestelijcken Coninck seer triumphantelijck verheven/ende ingehultis/voorde welcke de vierentwintich ouderlingen/eñ alle Hemelsche heyrcrachten/een nieuw Hemels Liet met onvolpresen vreucht singen / segghende hem die op den throon verheven is/die toecomt macht/ eer/ wijsheyt / ende loff/ van eeuwichheyt/tot eeuwicheyt. Maer seer gheliefde volck des Heeren/zo moet ghy u tot lijtsaemheyt in het cruys des Hee-

ren (dat ons om zijn heylige waerheyt/eñ der conscientie vrij hz overcomt) begevẽ, om datsulcx een onverwelckelijc merc-teecken is, dat wy een medelidt, der ware Kercke des Heerẽ/ ende sulcx een ware Descipel/ende vrient onses Heerẽ Jesu C. zyn/ ten aensien vã welcke te recht den oudtvader August al dus seyt/ Vera ecclia non facit, sed patrit Martyres. Weshalven oock niet vremt geseyt en wert/dat het bloet der Martelaren is het ware ende levendich saet der Kercken/ wanneer dan de Dienaers der Kercke, om de bloet ende wraeckgierige lusten vant Ketter dooden/ dat menich duysent ontschuldige zielen vermoort heeft/te versadigen, het tegendeel deses ghebruycken/zoo zynse geen ware Herders der Cudde Christi/ maer grypende Wolven/over de selve/hoedende de Schapen om de wolle/ten aensien vande welcke de Out-vader Ambrosius dese vermaninge seer wel instelt/dat onse belijdenisse niet en zy herders te wesen / hebbende middelertyt de wreet heyt der wolven/naer dat onse Heer ende salichmaker Jesu Christi seyt/als Herders in Schapen clederen te zijn/ende inwendich grypende Wolven, ende als hy van de schrijftgeleerden/ende Phariseen in gelijckenisse seyt, wtwendich te blincken als witte ende costelijcke opgesmuyckte graven/doch van binnen te zyn vol doode beenderen. Want als de Oudt-vaders Nerzianus: ende Chrijsostimus seer wel seggen/ dat een dienaer des Heeren oprecht levende/daer door te kennen geeft hoe hy Gode den Heere in goeder conscientie oprecht moet dienẽ/ maer qualijck levende, geeft Godt de Heere rechtveerdige oorsakẽ om hem te verdoemen/alzoo hy/zoo te seggen, dat hy met syn eene hant opgebout heeft/als met de andere handt alzo doende, om verre ruckt: daer by gevoecht dat ons het selve cruys des Heerẽ/daer in de genietinge der opste salicheyt is de stercte des gemoet, de vreuchde des geests, de hochste deuch/ volcomen heylicheyt, ende de hoope der eeuwighe salicheyt ons/ en oock andere menschen/daer wy seer om moeten arbeyden/

 den

den Heere doet winnen/als ons onder als in het exempel van den stockbewaerder vã den heyli ge Apost. Paulus/eñ Silas verthoont wert.

Waerom o ghy Sion des Heeren/segt ghy so mismoedich alzo: de Heere heeft my verlatẽ/hy heeft my als een vyant te keer geg[illegible]en/ eñ het liefflijc angesicht zyner goedertierenheyt in syn toorne van mijn afghetrocken/ghy segt de Heere heeft mijner vergheten/daer doch de Heere tot u seyt/can oock een Vrouwe haer Kinst vergeten/dat zy haer niet en ontfarme/ over de Sone haers buyck/ende zoo zy desselvighe vergheet/ zoo wil ick doch uwer niet vergheten siet inde handen heb ic u gheteeckẽt/uwe muerẽ zijn doorgaens voor myn/uwe bou meesters sullen toe gaen/daer en teghen uwe breeckers eñ ver stoorders/sullen haer daer van maken / heft uwe ooghen op rondt om ende siet/alle dese comẽ versamelt tot u/zo warach tich als ick leve spreeckt de Heere/ghy sult met allen desẽ/ghe lijc als met een costelijck ciraet/als een clenodie aen uwe hal= sen becleet werden/ende sultse omnemen als een Bruyt/want zy Godt de Heere op't onversienste voor dese zijn volck binnẽ Jerusalem/Bethulien eñ Samaria/tegens haer verwoedeñ vyanden Sanherib/Benhadeb/ende Holofernem/als teghẽs die Midianiters/Philisteen/ende Moabiters (als weer ende wapenloos die bestrydeñ) ende op mijn goedertierenheydt hopende ghenadelijck bevrydt heeft/zoo sal u oock ghewisse= lijck gheschieden/zoo ghy voetveerdelijck in sulcx volhardt/ strydende tot den bloede toe/voor zijns naems eere eñ waer= heydt: Dan sal gheschieden dat u woeste verstoort ende ghe= broocken Landt u te engh sal werden/daer in te woonen/wan neer u verdervers verre van u comen/ende hy u zyn cudde we der versamelen/ende met zijn Herder staff op beemden daer ghesondt groen is/sal weyden/dan sullen de Kinderen uwer onvrucht baerheydt/tot u seggen voor uwen ooren het ruym is mijn te enghe/ruckt bedt heenen dat ic by u woonẽ mach/

ende

eñ ghy sult segghen in uwer harten / wie heeft mijn desen ghebozen? ick ben onvzucht baer alleen verdzeven / ende verstootē / wie heeft mijn dese opghevoet? siet ick was eensaem ghelaten? waer waren dan dese? Soo spreeckt de Heere Heere siet ick wil mijn handt opheffen (tot die u verdzuckē / eñ mijn baniere onder uwe haters opwerpen / zoo sullen zy uwe Sonen inde armen hier toe brenghen / ende uwe Dochteren op de schouderen dzaghen / ende ghy sult dan segghen / siet dit is de aenghename dach des Heeren / daer ick na verlanght hebbe ende de hoope Sions / daer ick op gheboudt hebbe / dit is de dach der wzake Godts / want siet ic wil u saken uytvoeren eñ u wzeecken / ick wil haer Zee uyt dzoghen / ende haer bozupudt verlopen laten / ende Babel zal tot een steenhoop ende eener dzaken wooninghe werden / ten wonder / ende ten aenfluyten / dat niemandt daer in woondt / zy sullen al tesamen brullen als de Leeuwen / ende schzeyen als de Jonghe Leeuwen / ick wilse met haren dzincken in de hitte setten / ende wilse dzoncken maken dat zy vzolijck werden / ende een eeuwighe slaep slapen / van den welcken zy nummermeer opwaken sullen / ick wilse daer onder voeren als Lammeren ter slachtbancke / als Rammen eñ Bocken / zoo sal dan een Zee over Babel vlopen / ter wzake van haer bloetsuchtighe wzeet heydt aen mijn ghesegheude gevleckt / ende om dat haer handen vol bloedt zijn der rechtveerdighen onder mijn volck / zo sullen haer Steden tot eender woestijne zijn / ende tot een dozre eensaem Landt / daer niemandt in en woondt / ende daer gheen Mensche in en wandeldt / siet ghy ghesegheude des Heeren zoo spreeckt de Heere tot u / vertroost u dan indē Heere hy sal u recht doen ter bequamer tijt.

Siet zeer ghelieffde inden Heere zoo medelijdich / ende sozchvuldich is de Heere over zijn uytvercoozen hoe wel deselve hem somwijlen

door overrumpelinge haerder swackheden/arbeydt in hare sonden make/ende moyte in hare misdaden/dat hy ter bequamer tyt/een Heerlijcke eñ salige verlossinge hare bittere noot (ghenadelijck op zyne goedertierenthept/vast hoopende) toe voeght maer om te bequamer de selve verlossinge ter salichz in hare ziele te herbergen/zy worden Heere boetveerdelijck in zyne heylige vreese wandelen zoo doet hy wt hare sonden/inde voor zijns Soons/om zynent wille/ende en gedenct hare sonden niet om zijns genaden verbont / de gewisse Davidts de Heere der salichz opgerecht dẽ huyse/de erve jsraels/hy bereyt haer/ende maect haer Heerlijck om zynen roem te vertellen/ hy maeckt voor haer wegen inde woestijne/ende water-stromen inde wildernisse/op dat zy geens ghebreck en hebben in hare noodt/als zy wt Babel wtgaende na des Heeren bevel/ inde woestijne wonen/ des daechs leyt hy haer door den leytsman des dagheraets/ende des snachts als door een vier calumme/om harent wille stoodt hy alle grendelen Babels onderwaers/ende verweckt een tuymelgheest/en haer verwarringhe/op dat zy de straffe sijns toorens ghevoelen/doch den zijnen seydt hy dat zy niet vreesen sullen voor haren vyanden/ veelheyt ende macht/want alwaert zy in het dal ende schadwe des doots gingen/ende thien duysent der vyandẽ ter slincker ende rechtechant hadden/soo is hy doch by haer/want sy zijn des Heeren/zijn eygendom/zijn erffdeel/eñ eygendom/ gemaeckt tot Coningen ende Priesters/in zijn heylichdom/ Daerom als zy door het water gaen/zoo wil hy by haer zijn dat haer de waterstromen niet en sullen versmoren / al zijn die hooch aen haer ziele ghecomen / ende zoo zy in het vyer gaen / zoo en sullen zy niet branden / eñ de vlamme zal haer niet aensteken/seyt de Heere.

Een

Een Christelijck vermaen Liedt op de wyse:

Myn ziel weest altyt wel ghemoet. Ofte
O Heer hoe zyns soo menichfout. Ofte
Het reghende seer ende werde nadt. &c.

1

O Christ'nen zijt doch wel ghemoet/
Al lydt u ziel veel teghenspoet/
Godt zal u druck/
Haest salichlijck ontlasten/
Dat ghy dus lijdt/is u gheluck.

2.

Godt door het cruys/zijns huys beproeft
(En als haer ziel/daer door bedroeft)
Hy die verblydt/
Wanneer hy haer vergasten
Comt/door zyn Gheest/en haer bevrydt.

3

Wanneer zijn volck/ghedraghen heeft/
Zijn toorne/hy haer hope gheeft/
Waer door haer hert/
Ghenadich sal verbinden/
Haer wonden/en haer lydens smert.

4

Godt door het cruys/zijn volck verweckt/
Dat het niet met de Weerelt treckt/
In boosheydts raet/
Godt haer als zijn beminde
In haer ellendt niet af en gaet.

5

Godt door het cruys zijn kinders tucht/
Op dats' wt Babel nemen vlucht/
Met hert en mondt/
Sy heylichlijck hem dienen

Als in ghelijft/in zijn verbondt.

6

Naedien dan t' cruys zoo salich werckt/
En Godes volck/nae Godt versterckt/
Waerom bevreest/
Sout ghy u ziel dan lieven
Tot haren diest/door Godes gheest.

7

O neen vertraecht niet in dit werck/
Het is nae Godt/die u maeckt sterck
Daer op vast houdt
Soo sal hy u bevryden
In swaren noodt (zijn macht vertrout)

8

Of soudt ghy om een handt vol vreucht/
Nu haten t'cruys/in haet des deucht/
O neen vol hert
Soo sal Godt met u lyden:
En helen u vereelde smert.

9

Al ist dat voor een weynich tijt/
Godt u met cruys/wat hart bestrydt/
Sijdt niet vertsaecht/
Sijn kinders zoo te tuchten/
Sijn wil tot salicheydt behaecht.

10

Hout u int lyden/vroet en stil/
Want zoo te lyden is Godes wil/
Tot salicheydt/
En wilt uyt Babel vluchten/
Die uwe ziele veel laghen leydt.

11

Vraecht niet waerom ghy lyden moet/

Een Christen lydt/het teghenspoet/
Tot Heerlijckheydt/
Van Godes wel behaghen/
Soo hy volhart tot salicheydt.

12.

Babel wil niet ghenesen zijn/
Door heylsaem raet, en medecijn/
Daerom haer raet/
O Christenen wilt begheven
Godt u dan naeckt/door zijn ghenaet.

13

Leeft voor den Heer/alzoo ghy hoopt
V salicheyd/de tijt uyt coopt/
En volght hem nae/
Diet voorbeeldt is des levens/
Godt u versterckt/eert wert te spae/

14

V Heylandt siet/die treedt voor uyt/
Ten dienste van u / zijn lieve Bruydt/
Dies volght zijn gangh/
Hy sal u salich leyden/
En sult niet voelen uwen dwangh.

IVSTVS VENATOR van vrijburch ghebannen inden Heere

Ende vermidts door het boven verhaelde heylich ende ghelucksalich cruys des Heeren onse sondighe lusten gespeent/ onse broose ghebreken besnoydt/ onse natuerlijcke gheneghentheden getempert/ eñ wy ten dienste des Heeren inde hope der ervē des toecomende Heerlijcheyt des Coninckrijcke Godts bequaem gemaeckt werdē. Soo ist dat wy sulcx met vreuchde behoorē aen tenemē/ om dat de Heere ons daer door waerdich kent/ om zijnen heylighen name te lyden/ want dat tot salicheyt streckt, dat wy om de gherechticheyt vervolcht ende versmaet werden want het is ghenade by Godt als wy om de Goddelijcke conscientie lyden ende stryden/ sulcx wy dan daer door vervullen die overblyfselen des lydens Christi/ eñ want onsen loon sal groot zijn in de hemelen/ zoo moeten wy met onversaechden herte ons hier in ghedraghen: welwetende dat hy ghetrouwe is die ons alzoo besoeckt/ eñ dat hy ons niet meer lydens en sal toesendē/ als wy connen verdraghen/ ende ons met de verlossinge desselfs ter bequamer tijt/ een salighe wtcomst verlenen sal.

Als het vier het silver/ende den oven het gout beproeft/ al zoo beproeft de Heere daer door de herten zijns volcks, want hy beproeft de zijne als gout inden oven ende nemtse aen als een vetten offer, eñ wanneer de Heere daer in siet zoo schijnen zy heel claer/ ende vaeren henē als vlammen door de stoppelen wāt hy heeft een op sien zijner wtvercoren/ die hy als de ooch appel zijner ooghen bemint. Daerom o ghy volck des Heeren wat sal u dan te rugge houden dat ghy niet en sult voortgaen (ghelijck ghy niet tot noch toe met gheringhe loff ende vrucht ten dienste des Heeren begonnen hebt) met vreuchde/ ende onversaechder herten/ drinckende den kelck des Heeren alzoo ghy immers wel weet dat u wen arbeydt tot noch toe/ niet ydel noch te vergheefs inden Heere geweest is/ sal du ghescheiden door de schrick des cruys/ die zyt ghy nu al gewoon/ ende inden ghenadeloon desselfs volcomentlijc nu al verseeckert

kert/ende om dat u verlossinghe naerdert/zoo moet ghy ymmers niet schreumen/dien Coninckliiicken wech van't heylighe cruys des Heeren (die beneffens den salichmaker der werelt/zoo veel heylighe Martelaren door haer bloet-offer ingegaen hebben) wt te wandelen/want zy doch ten eeuwich levē leydt/ want smal is den wech/ende enghe de deure die daer toe wijst/ maer den wech der verdoemenisse is breet/ eñ diens deure is wijdt seyt de Heere Jesu Christi/ist dan dat ghy daer in Christelijck volhart dat ghy te bequamer cont doen/ om de onghelooflijcke aen houdende seer ghetrouwe dienst vanden Dienaren des Heeren/zoo sal de Heere niet alleenlijck na sijn beloste ter besetter tijde/ als wanneer de tijt uwes bangs ende bandē sal uyt zijn ende de treurdagen uwer sonden sullen geeyndicht zijn het rech uwer saken sal wtvoeren/zijn woordt latē wyt uytcomē/eñ u vyanden in zijn toorne wraeckgierich doch rechtveerdich sal straffē/ eñ ten sy dat sy door ware boetveerdicheyt des levens vande banden des Duyvels/ met de welcke zy/als verdoemelijcke banden der sonden ghebonden zijn/ ontbonden werdende/ontwaken tot zijn heylighe wille/soo sal hy haer alzoo straffende alsdan droncken maecken/ inden wijn der tuymelgheesterye/ die hy onder haer verwecken sal/ ghevende haer te drincken/ den droessem/ inden Kelck zijner grimmicheydt/op dat zy droncken werden/als vanden toorn des Heeren/ om dat zy hem ende zijn gesalfde niet recht ghekent/ ende zijn heylighen zoo wreedt ende bloedtsuchtich vervolcht hebben/ op dat zy dan beproeven mogen wat grouwel het zy den Heere te verlaten/ ende zijn heyligē te bacrygē/ maer oock boven dien sal u alsdan de Heere/ als de deure openen/tot de erve des hemelsche vreucht/die alle schatten deses weerelts te boven gaet/ waerom de heylige Propheet Moses daer op siende liever ghewilt heeft met Godts volck quaedt te lijden/als de tijdelijcke nutticheydt der sonden om de vleesschesinde rust deses levens te hanthaven/ ofte te ghebruycken

 want

want die overwint sal ten jonersten daghe/met witte cleder꞊ bekleedt werden/ghewasschen in het bloet onses Heeren Jesu Christus/om met den selven op den throon zijns Vaders ver heven te werdẽ: eñ die beloofde Heerlijckheydt eñ vreucht des eeuwigen eñ saligẽ levens te genietẽ: die duyrt van eeuwichȝ tot eeuwicheydt. Dat gunne u ende ons allen den Godt des vredes/ende den Vader aller barmhertichepdt/in zijnen Sone Jesum Christum/door den heylighen Gheest/ diens loff/ ende prijs duyrt van eeuwicheydt/tot eeuwicheydt ghebenedijdt/Amen.

Let wel aendachtelyc op dese Christelycke aenspraeck.

By my v. l. onderdanigen ge꞊
trouwe vrient/ende Dienaer in
den Heere buytẽ vrelant/ in vlie꞊
Landt/
IVSTVS VENATOR. 2 19 1621.

Tot besluyt Schilt der bedruckter ghemoederen/Stemme: Onse Vader in Hemelryck.

Ghetruwe herten die nu lydt/
End' die verwacht noch swaerder strydt/
In lydtsaemheydt verdraecht het cruys/
Dat Godt ten dienste van zijn huys/
Vt liefde van zijn Vaerlijck hert/
V toe sendt/op dat haere smert/
Beweeghe u ter Heerlicheydt
Van't wonder werck der salicheydt
Dat hy in zijne lieve Soon/
V heeft als een ghenaden loon/
Bereydt/om dat ghy recht ghelooft:

End

End' teghenspoets ghewelt verdooft/
Daerom o Christ nu n strydt met lust/
Tis om het heyl des Hemels rust/
Denckt/die niet strydt/die niet verwindt/
Hy niet en strydt/die 'tvleesch bemindt/
Hy dat bemindt/die niet alleen/
Om Godt en strydt/nae Godt wil treen/
Hy dert niet doen/die niet bereydt/
Syn ziel nae Godt tot lydtsaemheydt/
Hy doet dat niet die murmureert/
Wanneer hem Godt door tucht bekeert:
Wacht u van dit/want als zyn kindt/
Ut liefde Godt u heyl bemindt/
Soo ghy int cruys nae hem volhart/
Ende alzoo smaeckt haer druck en smart/
Dat ghy daer door u ziel begheeft/
Dat zy nae Godt ghedueriich leeft.

IVSTVS VENATOR van vryburch/ op Godts vryburch in vlielandt buyten vre landt.
10 4 1621.

Dese druck fouten sal den leser ghelieven te helpen
pag. 3 lin. 1 voor gheslachte leest ghestalte
pag. 3 lin. 19 voor deurt leest duyrt
pag. 4 lin. 14 voor beminde leest daerom
pag. 6 lin. 14 voor ser leest seer.
pag. 6 lin. 32 voor een als leest als een.
pag. 11 lin. 18 voor de leest des.
pag. 13 lin. 27 voor nach mare leest noch mate.
pag. 14 lin. 10 voor sterrste leest stercste.
pag. 21 lin. 30 voor opste leest opperste

EYNDE.

19 pam.